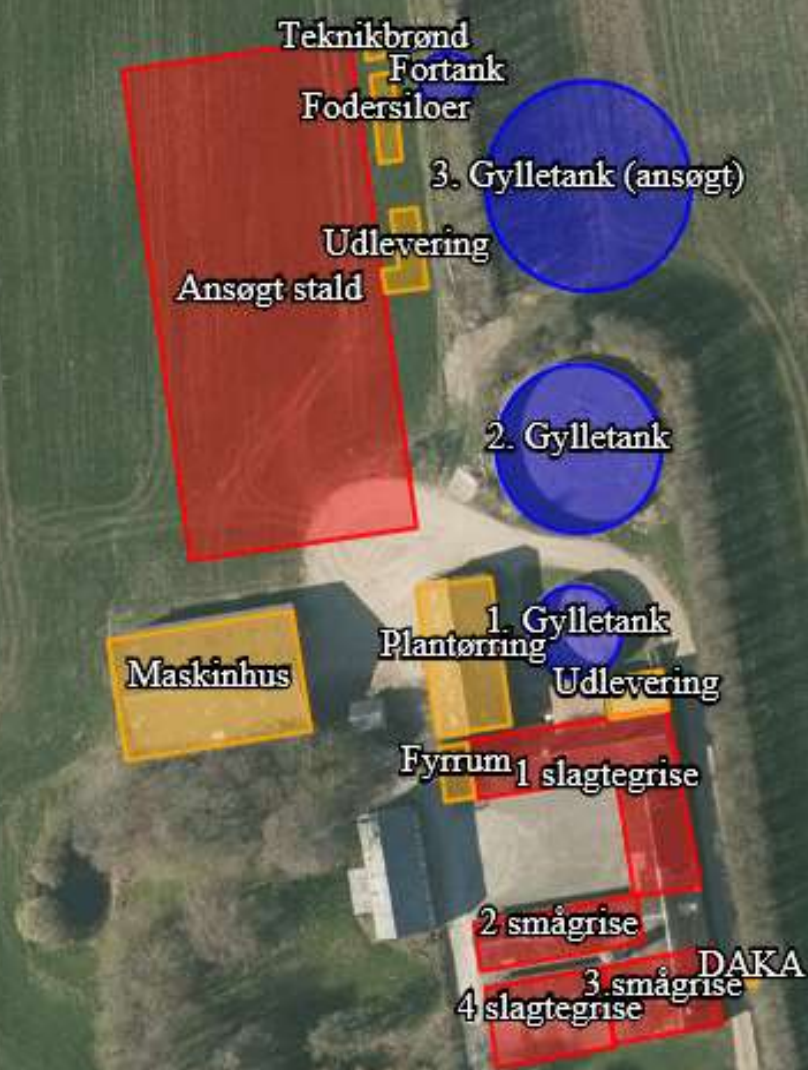

Miljøgodkendelse

Katrinesminde, Hårbyvej 43, 8680 Ry

Lov om Husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. § 16a

DATABLAD

Beliggenhed	Hårbyvej 43, 8680 Ry
Ejer	Bente Andersen Jokumsen
Adresse	Svejstrupvej 8, 8660 Skanderborg
Tlf. nr.	24857356
E-mail.	koj@mail.dk
Matr. Nr. og Ejerlav	2b og Hemstok By, Dover
CVR nr.	26114675
CHR. nr.	
Ejendoms nr.	74600009104
Driftsansvarlig	Karl Ole Jokumsen
Brugstype	Svineproduktion
Tilsynsmyndighed	Skanderborg Kommune
Godkendelses dato	3. november 2021
Næste revurdering	2029

Indhold

1.	Afgørelse	5
1.1	Godkendt produktionsareal	5
1.1.1	Frist for udnyttelse	6
1.2	Alternativer	6
1.3	Vilkår	6
1.3.1	Generelle vilkår	6
1.3.2	Vilkår om produktionsareal	6
1.3.3	Vilkår om ammoniakreducerede virkemidler	7
1.3.4	Vilkår om støj	7
1.3.5	Vilkår om håndtering af affald	8
1.3.6	Vilkår om bekæmpelse af skadedyr	8
1.3.7	Vilkår om opbevaring og håndtering af gylle og vaskevand	8
1.3.8	Vilkår om egenkontrol	9
1.3.9	Vilkår til forebyggelse af uheld	9
1.3.10	Vilkår ved ophør	9
1.4	Offentliggørelser	9
1.5	Klagevejledning	10
2.	Ansøgning og Miljøvurdering	12
2.1	Lovgivningsmæssig baggrund	12
2.2	Erhvervs-mæssig nødvendighed	12
2.3	Beskrivelse af det ansøgte projekt	12
2.4	Produktionsareal og husdyrhold	13
2.5	Anlæg og Beliggenhed	14
2.5.1	Faste afstandskrav	14
2.5.2	Opbevaringskapacitet	15
2.5.3	Affald	16
2.6	Lugt	16
2.7	Andre potentielle nabogener	17
2.7.1	Skadedyr	17
2.7.2	Støv	18
2.7.3	Støj	18
2.7.4	Lys	18
2.7.5	Befolkningen og menneskers sundhed	19
2.7.6	Transporter til og fra ejendommen	19
2.8	Jord, grundvand og overfladevand	20
2.8.1	Jord og grundvand	20
2.8.2	Vandløb og søer	21
2.8.3	Håndtering af overfladevand	21
2.9	Natur	21
2.9.1	Natura 2000	23
2.9.2	Anden beskyttet natur	24
2.9.3	Skov	25
2.9.4	Bilag IV arter	28
2.10	Landskabelige- og kulturhistoriske værdier	28
2.10.1	Bevaringsværdigt landskab og geologisk interesseområde	29
2.10.2	Kulturhistoriske værdier	32
2.10.3	Bygge- og beskyttelseslinjer	33

2.11	BAT og Klima	33
2.11.1	Ammoniak.....	34
2.11.2	Affald	34
2.11.3	Vand- og energiforbrug	34
2.11.4	Management	35
2.11.5	Klima	35
	Bilagsoversigt.....	37

1. Afgørelse

1.1 Godkendt produktionsareal

Skanderborg Kommune har den 25. november 2020 modtaget en ansøgning om miljøgodkendelse for husdyrproduktionen på Hårbyvej 43, 8660 Skanderborg, matrikel nr. 2b Hemstok By, Dover m.fl. omhandlende følgende:

Skanderborg Kommune meddeler hermed godkendelse til en stald på 3.333 m², med et produktionsareal på 2.600 m² på Katrinesminde, Hårbyvej 43, 8680 Ry

- 2.600 m² produktionsareal med 25-49 % fast gulv til slagtesvin eller smågrise, med gylleforsuring. Derudover udleveringsrum, blanderum til foder og velfærdsrum med bad og toilet til medarbejderne.
- Ny gyllebeholder på 4.000 m³, med teltoverdækning
- Ny, nedgravet fortank, på 290 m³
- Tre nye fodersiloer, op til 11,5 m høje, øst for den nye stald

Staldanlægget kan med denne godkendelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne, som ses tabel 2.

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til *Husdyrbrugloven*¹ – samt reglerne i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*², som begge har til formål at begrænse forurening og gener fra erhvervsmæssige husdyrbrug.

Afgørelsen er truffet på grundlag af ansøgning nr. 210351, herunder de beregningsmodeller, som indgik i ansøgningssystemet d. 1. september 2021 og kommunens registreringer og vurderinger. Se yderligere under afsnit 3.

Det aktuelle projekt er vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Projektet forudsættes at leve op til de gældende vand- og naturplaner.

Godkendelsen erstatter den tidligere VVM-screening afgørelse med tilladelse til 20.000 smågrise og 4.300 slagtesvin (30-106 kg) fra 20. november 2006 på samme ejendom. Der stilles nye vilkår, som skal sikre at den samlede produktion lever op til kravene i *Husdyrbrugloven*.

Hvis denne godkendelse påklages og derefter hjemsendes, eller ændres til et afslag, vil den oprindelige VVM-screening afgørelse med tilladelse til 20.000 smågrise og 4.300 slagtesvin (30-106 kg) i de eksisterende stalde fortsat være gældende.

Der gøres opmærksom på, at etablering af de nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet tilladelse til udledningen af overfladevand og givet en byggetilladelse fra Skanderborg Kommune. I øvrigt gøres opmærksom på, at tillægget ikke fritager fra krav om eventuel tilladelse, godkendelse, dispensation eller lignende efter anden lovgivning og for andre bestemmelser.

---

¹ Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. nr. 1572 af 20. december 2006 og ændringslov nr. 520 af 1. maj 2019.

² Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug nr. 2256 af 29. december 2020.

1.1.1 Frist for udnyttelse

Senest 6 år efter godkendelsen er meddelt, skal godkendelsen være udnyttet. Det vil sige at nyt byggeri skal være færdigmeldt og produktionen startet. Hvis en del af afgørelsen ikke er udnyttet, bortfalder den del, som ikke er udnyttet.

Hvis godkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelsen, som ikke har været udnyttet.

1.2 Alternativer

I den miljøtekniske redegørelse er alternative teknologier, foranstaltninger og placeringer beskrevet i afsnit 3.1.4.

Skanderborg kommune vurderer, at både alternative teknologier og placeringer er tilstrækkeligt overvejet og beskrevet.

1.3 Vilkår

Denne godkendelse meddeles på nedennævnte vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen og bekendtgørelser, som generelt er gældende for alle husdyrbrug, er ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

1.3.1 Generelle vilkår

1. Et eksemplar af nærværende godkendelse skal til enhver tid være tilgængelig på landbruget, og driftspersonalet skal være orienteret om indholdet i godkendelsen.

Landbrugets indretning og drift skal miljømæssigt være i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for godkendelsen, herunder de vilkår som er stillet for godkendelsen.

2. Beredskabsplanen skal være umiddelbart tilgængelig for alle med ærinder i stalden.
3. Opbevaring af diesel og fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
4. Inden de ny anlæg tages i brug, skal der være etableret skærmende beplantning med hjemmehørende arter vest for stalden, enten som læhegn eller klynger af træer. Østom for den nye gyllebeholder plantes forlængelse af det eksisterende læhegn. Den eksisterende beplantning skal bevares. Læhegnet kan genbrydes af kørevej.
5. Inden opførelse af det nye anlæg skal det undersøges, om der ligger en drænledning i nærheden, og det skal sikres, at der er minimum 15 m til nærmeste drænledning fra anlægget.

1.3.2 Vilkår om produktionsareal

6. Godkendt produktionsareal

Tabel 1-1 Tilladt produktionsareal

Stald og dyretype	Areal, m ²	Gulvtype	Teknologi
Smågrise eller slagtesvin	2.600	25-49 % fast gulv	Gylleforsuring

Staldanlægget kan med denne godkendelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne.

- Den nye staldbygning må blive op til 40*84 m i grå farver (lyse sider, mørkere tag). Heri etableres stald, udleveringsrum og velfærdsrum. Højde til kip op til 9 m.
- Håndtering af overfladevand. Afledning af tagvand fra de nye stalde beror på en konkret vurdering, som skal foretages af Skanderborg Kommune. Der skal derfor ansøges om en særskilt tilladelse til afledning af tagvand og overfladevand fra befæstede arealer ved Skanderborg Kommune. Der skal være opnået tilladelse inden byggeriet sættes i gang.

1.3.3 Vilkår om ammoniakreducerede virkemidler

- Der skal etableres anlæg til forsuring af gylle i den nye stald
- Svovlsyretanken skal være udstyret med indbygget opsamlingskar, og være placeret på en plads med støbt bund og være sikret mod påkørsel.
- Der må kun anvendes svovlsyre
- Før forsuring må den gennemsnitlige pH-værdi i gyllen max være 6,0 (måneds gennemsnit)
- Anlægget skal indstilles til at behandle gyllen til pH-værdi 5,5.
- Forsuret gylle skal opbevares adskilt fra ikke-forsuret gylle
- Gyllens pH-værdi skal registreres elektronisk før og efter hver svovlsyrebehandling. Og der skal være elektronisk statistik, med gennemsnitlige pH-værdier i gyllen på månedsbasis som minimum.
- Der skal indgås en skriftlig serviceaftale af forsurationsanlægget, herunder med kalibrering af pH-målerne, mindst hver fjerde måned.

1.3.4 Vilkår om støj

- Husdyrbrugets bidrag til støjniveauet målt ved nabobeboelse i det åbne land må i intet punkt overstige følgende grænseværdier:

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	Ref.tid 8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	Ref.tid 7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	Ref.tid 4 timer
Søn- og helligdage	Kl.07.00-18.00	45 dB(A)	Ref.tid 8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	Ref.tid 1 timer
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	Ref.tid ½ timer

Støjbelastningen er det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden. Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige 55 dB(A) ved boliger.

Brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.

Såfremt kommunen får begrundet mistanke om, at støjgrænser ikke er overholdt, kan kommunen forlange, at landbruget fremsender dokumentation for støjniveauet og eventuelt støjreducerende tiltag, med dokumentation for at overholdes. Udgifterne hertil afholdes af landbruget.

Dokumentationen skal ske i form af målinger og/eller beregninger foretaget i en periode, hvor bedriftens støj under normale forhold er maksimal. Dokumentation vedrørende støj skal udføres efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 5/1984, Målinger af ekstern støj og nr. 5/1993, Beregning af ekstern støj fra virksomheder eller Orientering nr. 9/1997.

Måling og beregning skal udføres af et målefirma, der er akkrediteret eller en person, der er certificeret til ”miljømålinger – ekstern støj”.

1.3.5 Vilkår om håndtering af affald

18. Affald skal opbevares på en måde, som ikke medfører forurening af omgivelserne, herunder jord, grundvand, vandløb eller luft.
19. Der skal foreligge dokumentation for korrekt bortskaffelse af affald f.eks. i form af kvitteringer fra aftagende firmaer.
20. Døde dyr skal anmeldes til afhentning senest inden for 24 timer efter konstatering af dødsfaldet. Hvis opbevaringen sker i en container, kan det vente indtil containeren er fuld, dog skal tilmelding til afhentning ske senest 5 dage efter påfyldning af containeren er begyndt.
21. Døde dyr skal i tidsrummet indtil afhentning opbevares således, at de er afskærmet mod hunde og vilde dyr på en måde, så der ikke opstår uhygiejniske forhold.

1.3.6 Vilkår om bekæmpelse af skadedyr

22. Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de til enhver tid nyeste retningslinjer fra Århus universitet, skadedyrlaboratoriet.
23. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr.

1.3.7 Vilkår om opbevaring og håndtering af gylle og vaskevand

24. I forbindelse med påfyldning af gyllevognen, må der ikke spildes flydende husdyrgødning på jorden, således at der er fare for forurening af jord, grundvand, vandløb eller dræn.
25. Der skal anvendes gyllevogn med påmonteret kran, som svinger ind over tanken, eller der skal anlægges en læsseplads, hvorfra spild ledes til en opsamlingsbeholder.
26. Gødning og vaskevand fra udleveringsrampen skal ledes til gyllekanalerne eller til en opsamlingsbeholder og videre til gyllebeholderen.
27. Flydende foder eller gødningsstoffer må ikke ved spild kunne afledes til dræn eller vandløb.
28. Spildevand fra vask af stalde betragtes som flydende husdyrgødning, som skal ledes til en gyllebeholder, da det kan indeholde rester af foder og gødning.

29. Opbevaringsanlæggene for husdyrgødning på ejendommen skal have en opbevaringskapacitet på mindst 12 måneder.
30. Ny gyllebeholder på 4.000 m², skal have teltoverdækning, i koksgrå. Samlet højde max 9 m.

1.3.8 Vilkår om egenkontrol

31. Det skal kunne dokumenteres at ovenstående vilkår er overholdt. Der skal føres en logbog eller produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- Dokumentation for 9 måneders opbevaringskapacitet
- Tæt flydelag på gyllebeholderne uden telt
- Dokumentation for håndtering af affald
- Dokumentation for drift af gylleforsuringsanlæg
- Serviceaftaler i forhold til forsuringsanlæg
- Forbrug af vand og el
- Dokumentation for fasefodring
- Dokumentation for min. 100 pct. fytase eller andet letfordøjeligt uorganisk fosfor
- Miljøledelse; miljøpolitik ud fra de aktuelle miljøforhold på ejendommen, fastsatte miljømål og en handlingsplan.

Skanderborg Kommune skal orienteres hvis den gennemsnitlige pH-værdi i gyllen er over 6,0 før syrebehandling, og/eller hvis forsuringsanlægget er ude af drift i en mere end én uge.

1.3.9 Vilkår til forebyggelse af uheld

32. Nord for den nye gyllebeholder skal anlægges en terrænregulering/jordvold, som kan tilbageholde mindst den mængde flydende husdyrgødning, som kan opbevares over jordniveau i den nye gyllebeholder. Etablering skal være sket inden beholderen tages i brug.
33. Landbruget skal indrettes og drives således, at spild og andet utilsigtet udslip af forurenende stoffer forhindres og forebygges.
34. Pumpning af gylle til gyllevogn skal ske under opsyn. Pumpeanlægget til og fra gyllebeholderen skal være udformet, så pumpen ikke kan aktiveres ved et tilfælde, evt. ved brug af nøgle.
35. Der skal foreligge en beredskabsplan på ejendomme, med relevante kort og telefonnumre.
36. Ved uheld der afstedkommer risiko for forurening af miljøet, skal beredskabet straks orienteres via tlf. 112.

1.3.10 Vilkår ved ophør

37. Ved ophør af driften på ejendommen skal stalde m.v. rengøres og alle oplag af husdyrgødning, foder, affald og lignende bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

1.4 Offentliggørelser

Den 30. november 2020 offentliggjorde Skanderborg Kommune på hjemmesiden, at vi har modtaget ansøgning om miljøgodkendelse af et nyt anlæg på Hårbyvej 43, 8680 Ry. Kommunen modtog syv henvendelser fra naboer, som ønskede at få udkast til afgørelse tilsendt, når det foreligger. En del ønskede ligeledes at se ansøgningsmaterialet, hvilket de fik tilsendt umiddelbart efter anmodningen.

Første udkast til afgørelsen blev den 8. januar 2021 sendt i høring hos ansøger og konsulent.

Naboer inden for konsekvenszonen (873 m) og de som henvendte sig i for-offentlighedsperioden fik ved brev af 20. januar 2021 udkast til godkendelse tilsendt, og blev orienteret om at de havde mulighed inden for 30 dage at indsende eventuelle kommentarer til Skanderborg Kommune indtil den 21. februar 2021.

I denne nabohøring modtog kommunen en række henvendelser. Disse fremgår af bilag til godkendelse, sammen med kommunens bemærkninger.

Henvendelserne har medført, at der er tilføjet yderligere vilkår vedr. sikring mod gylleudslip ved uheld med den nye gyllebeholder og yderligere vilkår om beplantning omkring de nye anlæg.

Da der er tilføjet nye vilkår, har kommunen valgt at foretage endnu en nabohøring af det opdaterede udkast til afgørelse. Det opdaterede udkast blev sendt til naboerne d. 2. september 2021 med mindst 30 dage til at komme med supplerende bemærkninger. Fristen for bemærkninger var 4. oktober 2021.

I den anden nabohøring indkom tre supplerende bemærkninger. Disse fremgår af bilag, sammen med kommunens bemærkninger. Henvendelserne har ikke givet anledning til væsentlige ændringer af udkast til afgørelse.

Afgørelsen om godkendelse af husdyrproduktionen Hårbyvej 43, 8680 Ry, er truffet den 3. november 2021, og offentliggøres på Skanderborg Kommunes hjemmeside <https://www.skanderborg.dk/aktuelle-hoeringer-og-afgoerelser>, den 4. november 2021.

1.5 Klagevejledning

Der kan efter kapitel 7 i *Husdyrbrugloven* klages over kommunens afgørelse. Klagefristen udløber fire uger efter offentliggørelsen - det vil sige senest d. 2. december 2021.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af nmkn.dk. Klageportalen ligger på borger.dk og virk.dk. Du logger på borger.dk eller virk.dk, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan bestemme, at klagen har opsættende virkning. Udnyttelse af afgørelsen i klageperioden, og mens en eventuel klage behandles, sker derfor på eget ansvar.

Gebyret tilbagebetales, hvis:

- 1) Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- 2) Klageren får helt eller delvist medhold i klagen
- 3) Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi, klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis klager har indledt forhandlinger med ansøger og/eller kommunen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og

Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret – for eksempel hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Ifølge § 90 i *Husdyrbrugloven* kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden seks måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort.

Følgende kan klage:

Ansøger, miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i *Husdyrbrugloven*.

Kopi af afgørelsen er sendt til:

Overgård Svineproduktion Aps
AgriNord, konsulent Tina Madsen

Det Økologiske Råd	husdyr@ecocouncil.dk
Danmarks Naturfredningsforening	dnskanderborg-sager@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening	natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, Skanderborg lokalgruppe	skanderborg@dof.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund	oestjylland@sportsfiskerforbundet.dk
Ferskvandsfiskeriforeningen	nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
Danmarks Fiskeriforening	mail@dkfisk.dk
Forbrugerrådet	fbr@fbr.dk
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd	ae@ae.dk
Miljøforeningen Dover Sogn – kun sager i Dover Sogn	bestyrelse@doversogn.dk

Borgere, som har henvendt sig i høringsfaserne, er blevet orienteret om offentliggørelse af afgørelsen på kommunes hjemmeside og klagefristen.

2. Ansøgning og Miljøvurdering

2.1 Lovgivningsmæssig baggrund

Når et husdyrbrug af den aktuelle type ønskes etableret, udvidet eller ændret til et staldareal med mere end 100 m², og mere end 2.000 stipladser til slagtesvin, skal anlægget vurderes i henhold til § 16a i *Husdyrbru-
gloven*. Denne godkendelse er således udarbejdet efter *Husdyrbrugloven*, hvori EU's VVM-direktiv³ og IE-
direktiv⁴ er indarbejdet.

I godkendelsen er der redegjort for konsekvenserne af at udvide husdyrholdet på bedriften, og for påvirknin-
gen af miljøet i bred forstand. Bedriften har ikke biaktiviteter, der i sig selv er omfattet af IE-direktivet.

Ansøger har produktioner på andre ejendomme, men dette anlæg bliver et selvstændigt anlæg uden teknisk
eller driftsmæssig afhængighed af de andre produktioner. Anlægget knytter sig alene til ejendommen Hårby-
vej 43, 8680 Ry.

2.2 Erhvervsmæssig nødvendighed

Det er kommunes vurdering, at en stald af den ansøgte størrelse er erhvervsmæssig nødvendig til den øn-
skede svineproduktion, på landbrugsejendommen Hårbyvej 43, 8680 Ry. Størrelsen er sædvanlig for denne
type produktion.

Det vurderes ligeledes, at yderligere kapacitet til opbevaring af husdyrgødning er erhvervsmæssig nødvendig.
Det er kommunes vurdering, at ca. 12 måneder opbevaringskapacitet, kan være nødvendig i år, hvor ud-
bringning af husdyrgødning ikke er mulig fra 1. februar.

Ligeledes er det nødvendigt med opbevaring af foder til grisene, på en måde som så vidt muligt begrænser
rotte-tilhold, og har en kapacitet, så kørsel til og fra ejendommen begrænses mest muligt.

2.3 Beskrivelse af det ansøgte projekt

Der er søgt om, at bygge en ny stald til smågrise og/eller slagtesvin nord for de eksisterende stalde. De eksi-
sterende stalde tages ud af drift, senest når den nye stald tages i brug. Derudover er der søgt om en ny gylle-
beholder, med plads til 4.000 m³ gylle (se figur 2-1).

Anlægget etableres med gylleforsuring i hele den nye stald.

---

³ Rådets direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer
(VVM: Vurdering af Virkninger på Miljøet).

⁴ IE-direktivet (Industrial Emissions Directive) samler syv eksisterende direktiver om industriemissioner i ét direktiv.

Figur 2-1 Oversigt over bygningsmassen på Hårbyvej 43

2.4 Produktionsareal og husdyrhold

Husdyrbrugets produktionsramme reguleres ud fra størrelsen på produktionsarealet. Derudover har dyretyper og staldtyper, samt evt. anvendelse af miljøteknologier afgørende betydning for husdyrbrugets miljøbelastning.

Det samlede ansøgte produktionsareal på Hårbyvej 43, 8680 Ry, kan blive op til 2.600 m², (se tabel 2-1). Skanderborg Kommune stiller vilkår om, at det angivne produktionsareal, dyretyper og staldtyper skal overholdes.

Staldanlæggene kan med denne godkendelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne, som ses tabel 2.

Tabel 2-1. Oversigt over stalde, dyretyper og produktionsareal på Hårbyvej 43, under nudrift og ansøgt drift.

Staldnavn	Staldstørrelse	Dyre- og staldkategori	Produktionsareal	Maks. antal dyr pr. år ifølge dyrevelfærdsreglerne
ANSØGT DRIFT				
Ansøgt stald, slagtesvin eller smågrise	3.268	25-49 % fastgulv	2.600	Optil ca. 15-20.000 slagtesvin/år

NUDRIFT				
1 slagtesvin	586	Delvist spaltegulv, 25-49 % fast gulv	472	3-3.500
2 smågrise	230	Klimastald, delvist spaltegulv	162	2.500-3.000
3 smågrise	249	Klimastald, delvist spaltegulv	200	3.000-3.500
4 slagtesvin	281		235	1.500-2.000
I alt	1.346		1.069	

2.5 Anlæg og Beliggenhed

Husdyranlægget ligger samlet på adressen Hårbyvej 43, 8680 Ry. Hele anlægget, herunder den ansøgte stald, ligger ca. 2 km nord for lokalplanlagt område til boliger i Svejstrup. Afstanden til nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er ca. 250 sydvest for den nye stald (Hårbyvej 32), mens afstanden til samlet bebyggelse udover Svejstrup er Firgaarde, som ligger ca. 3 km vest for det nye staldanlæg og Hårby, som ligger ca. 3 km øst for.

Den nye stald og gyllebeholder opføres inden for 20 m fra eksisterende bygninger på ejendommen og dermed i tilknytning til den eksisterende ejendom.

2.5.1 Faste afstandskrav

Tabel 2-2 Generelle afstandskrav jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen §§5 og 6 samt faktiske afstande fra anlægget

	Generelle afstandskrav, m	Aktuel afstand, m
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	25	105
Almene vandforsyningsanlæg	50	2100
Vandløb (herunder dræn) og søer	15	0/over 15
Offentlig vej og privat fællesvej	15	130
Levnedsmiddelvirksomhed	25	
Beboelse på samme ejendom	15	60
Naboskel	30	130
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	50	3.000
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.	50	2.000
Nabobeboelse uden landbrugspligt	50	230

Der ligger muligvis et dræn/afløb af tagvand fra eksisterende bygninger eller lignende umiddelbart øst for den planlagte stald. Drænet/afløbet fremgår af kommunes kort, men ejer er ikke bekendt med det.

Inden stalden opføres, skal de faktiske forhold undersøges, og hvis det viser sig, at drænet/afløbet findes, skal det flyttet i forbindelse med byggeriet af den nye stald, således afstandskravet på minimum 15 m overholdes. Dette er stillet som vilkår for godkendelsen.

Skanderborg kommune vurderer på den baggrund, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne fra anlægget begrænses til det niveau, som er opstillet i *Husdyrbrugloven*, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug samt de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.

2.5.2 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten på ejendommen omfatter to eksisterende gyllebeholdere og en ny, som har et samlet areal på 1.828 m². Volumen på gyllebeholderne til sammen bliver 7.450 m³ (inkl. fortank og kanaler). Til gyllebeholderne anvendes naturligt flydelag på de to eksisterende i dag. Den nye gyllebeholder skal bygges med fast overdækning (teltoverdækning). I den Miljøtekniske redegørelse er beskrevet, at de to eksisterende gyllebeholdere også vil få fast overdækningen, hvis de fortsætter med at være i drift. Dette indgår dog ikke i beregningen af ammoniak fordampning, og er derfor ikke stillet som vilkår for afgørelsen.

Tabel 2-3 Oversigt over opbevaringsanlæg, der anvendes fremover

Anlæg	Byggeår	m ² /m ³	Seneste 10 års beholderkontrol ⁵	Overdækning, krav
1 gylletank	1986	800	2018	Naturligt flydelag
2 gylletank	1994	2.500	2018	Naturligt flydelag
3 gylletank, ny	2021	4.000	-	Teltoverdækning
Ny fortank	2021	100		Fast overdækning
Kanaler		150		
I alt		7.450		

Ifølge *Husdyrgødningsbekendtgørelsen* vil en opbevaringskapacitet svarende til mindst ni måneders produktion normalt være tilstrækkelig til, at udbringningen og gødningsanvendelsen kan ske i overensstemmelse med de generelle miljøregler.

For at minimere risikoen for at gylletankene bliver overfyldt, med gylle-udslip til følge, stilles vilkår om 12 månedernes opbevaringskapacitet. Dermed vil der være tilstrækkelig kapacitet også i år, hvor udbringning af gylle er vanskelig eller umulig i en længere periode end normalt.

Der produceres ca. 8.164 tons husdyrgødning fra staldene. Vaskevand og vandspild indgår i normtallene for de enkelte dyretyper. På gyllebeholdere med fast overdækning, kan regnvand fra-regnes. Der regnes med 10% reduktion, dvs. der skal være opbevaringskapacitet til 7.398 m³ gylle og rengøringsvand i alt, se den Miljøtekniske redegørelse, side 17.

Det betyder, at der er opbevaringskapacitet til ca. 12 måneders produktion. Dermed leves der op til minimum 12 måneders opbevaringskapacitet, der stilles som vilkår for godkendelsen.

⁵ Jævnfør *Bekendtgørelse nr. 1322 af 14. december 2012 om kontrol af beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning og ensilagesaft*, skal åbne og lukkede beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand på mere end 100 m³ kontrolleres mindst hver 10. år af en autoriseret kontrollør.

2.5.3 Affald

Forøgelsen af dyreholdet vil medføre en større mængde døde dyr på ejendommen. Døde dyr afhentes af DAKA. Skanderborg Kommune vurderer, at opbevaring og bortskaffelse af døde dyr sker på en miljømæssig forsvarlig måde, når de til enhver tid gældende generelle regler overholdes.

Opbevaring og bortskaffelse af affald skal følge det gældende regulativ for Skanderborg Kommune. Det kan til enhver tid ses på www.renosyd.dk.

Der er i regulativet bl.a. krav til opbevaring af farligt affald som f.eks. spildolie: Affaldet skal opbevares i godkendt emballage på en plads med tæt bund, der kan opsamle indholdet fra den største beholder, og pladsen skal være overdækket.

Håndtering af affald og døde dyr er yderligere beskrevet i den Miljøtekniske redegørelse afsnit. 2.8.1 og 2.8.2.

2.6 Lugt

Den primære kilde til lugt fra husdyrbrugets anlæg er fra ventilation af staldene. Afhængigt af vejrforholdene kan der forekomme lugtgener fra staldene. Der kan desuden forekomme lugtgener, når gyllen i gyllebeholderne omrøres i forbindelse med udbringningen - dette sker primært om foråret og sensommer.

Faktaboks

I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* (bilag 3, pkt. B), er der fastsat lugtgenekriterier i forhold til de tre områdetyper: byzone, samlet bebyggelse og enkeltbolig på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E⁶ pr. m³ luft. Lugtgenekriterierne kan betragtes som den maksimale, miljømæssigt acceptable lugtgenebelastning fra en given kilde ved den pågældende områdetype. Ved lugtgeneafstand forstås den beregnede mindste afstand fra staldanlægget til det pågældende område, hvor de i lovgivningen fastsatte lugtgenekriterier med hensyn til de tre forskellige områdetyper netop er opfyldt. Lugtgenekriterierne er overholdt, hvis de fastsatte lugtgenegrænser på henholdsvis 5, 7 og 15 OU_E pr. m³ luft ikke overskrides i mere end en procent af tiden.

Lugtgeneafstandene forøges efter nærmere regler, hvis der inden for 300 meter fra den del af byzone og den pågældende beboelse i samlet bebyggelse, der ligger nærmest det pågældende staldanlæg, er andre husdyrbrug med mere en ammoniakemission på mere end 750 kg N/år. Tilsvarende forøges lugtgeneafstanden, hvis der er andre sådanne husdyrbrug inden for 100 meter fra enkeltbolig uden landbrugspligt. Dette sker for at indregne effekten (den kumulative effekt) af den mulige lugtpåvirkning som andre husdyrbrug i området måtte give anledning til.

Lugtgeneafstandene formindskes efter nærmere regler, hvis staldanlægget ligger nord for den pågældende områdetype. Dette begrundes med, at den hyppigste vindretning i Danmark er vestlig og sydvestlig, og at nordenvind typisk forekommer i vinterhalvåret, hvor de relativt lave temperaturer, som regel medvirker til at dæmpe lugtafgivelsen.

Lugtgeneafstande til enkeltbolig, samlet bebyggelse og byzone er beregnet på www.husdyrgodkendelse.dk og resultaterne ses i tabel 2-4.

⁶ OU_E = Lugt-enheder (Odour Units) bestemt efter den europæiske standard for lugtanalyse, hvor 1 OU_E er grænsen for, hvornår den pågældende lugt kan erkendes.

Tabel 2-4 Beregnede lugtgene afstande i husdyrgodkendelse.dk, * lugt afstande i sydlige retninger fra anlægget

Områdetype	Lugtgenestand, ansøgt drift, m	Lugtgenestand, korrigeret*	Faktisk afstand fra staldanlægget, m
Byzone eller lokalplan til boligformål Svejstrup, 5 OU	720	685	2.165
Samlet bebyggelse, Hårby, 7 OU	550	605	2.815
Enkeltbolig, ⁷ Hårbyvej 32, 15 OU	265	212	258
Enkeltbolig, ⁸ Hårbyvej 37, 15 OU	265	265	299

Lugtgenestanden er beregnet til nærmeste nabo uden landbrugspligt, da kun enkelt-naboerne uden landbrugspligt på ejendommen, skal indgå i vurdering af lugtgener. Da alle andre naboer er længere væk, er alle lugtgenestande overholdt.

Lugtgenestanden til samlet bebyggelse er korrigeret, fordi der ligger en anden svineproduktion inden for 300 m af samme 'samlet bebyggelse', jf. bilag 3 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Der anvendes ingen særlig teknologi til at begrænse lugtemissionen, da alle lugtgenekriterier, jf. beregninger i ansøgningsystemet, er overholdt.

Anlægget etableres med gylleforsuring, som har en effekt på ammoniakfordampningen, men ingen dokumenteret effekt på lugtemissionen.

Der er således ikke grundlag for at stille vilkår, som begrænser lugtemissionen.

2.7 Andre potentielle nabogener

2.7.1 Skadedyr

Fluer i stor mængde kan give anledning til gener hos naboer, selvom disse ligger langt væk. Gyllekanaler og strøelse er gode udklækningssteder for fluerne. Det er oplyst, at der anvendes rovfluer i gyllekummerne. Dermed vurderes, at der ikke vil opstå gene for naboer.

I takt med, at dyreholdet forøges, vil der være risiko for en større mængde skadedyr på ejendommen. Da det drejer sig om lukkede stalde, samt foderet opbevares i lukkede fodersiloer, vurderer Skanderborg kommune, at der efter projektets gennemførelse ikke vil ske en væsentlig øget opformering af fluer og andre skadedyr på husdyrbruget.

Se yderligere i den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.7.6.

⁷ Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter *Landbrugslovens* regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, indgår ikke.

⁸ Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter *Landbrugslovens* regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, indgår ikke.

2.7.2 Støv

Der vil forekomme støv fra staldventilationen. I stalden reduceres støvmængden ved regelmæssig overbrusning. Der anvendes færdigblandet foder på ejendommen, som blæses ind til lukkede siloer.

Derudover kan der opstå støvgener, når der kører tunge køretøjer på tilkørselsvejen, hvilket vil ske ofte ved så stor en produktion. Tilkørselsvejen har ejendommens eksisterende bygninger på vest siden og et læhegn på østsiden, med mark på den anden side af læhegnet. Se yderligere beskrivelse i den Miljøtekniske redegørelse, afsnit 2.7.4.

Skanderborg Kommune vurderer, at risikoen for støvgener fra produktionen er minimal, og at der derfor ikke er grundlag for at stilles skærpende vilkår i denne miljøgodkendelse.

2.7.3 Støj

Støjklenderne vil hovedsageligt være ventilationsanlæggene og foderanlægget inklusive transportsnegle for kornet, mølle og blandingsanlæg, som er vanlige i denne type produktion.

Se yderligere beskrivelse i den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.7.3.

Kommunen har foretaget en overslagsberegning af de væsentligste støjkilder; ventilation, håndtering af foder, omrøring af gylle og kornetørring. En forudsætning for beregningerne er, at både blanding af foder og kornetørring foregår inde i en bygning (afskærmet). Beregningen er foretaget med udgangspunkt i nærmest nabo. Denne beregning viser, at alle støjgrænser kan overholdes, se figur 2-2.

Kilde nr.	Kilde navn/type	Lydeffekt dB(A)	Medtaget?	Driftstid [%]			Leq [dB(A)]		
				dag	aften	nat	dag	aften	nat
K01	Ventilationsanlæg	80	Ja	100	100	100	21	21	21
K02	Aflæsning af foder	103	Ja	30			39		
K03	Håndtering af gylle (omrøring)	103	Ja	14			35		
K04	Tørring af korn	105	Ja	100	100	100	36	36	36
K05	Indblæsning af foder	108	Ja	10	2		38	31	
K06	Blanding af foder	103	Ja	10	2		24	17	
K07									
total							43	37	36

Figur 2-2 Overslagsberegning af støj ved nærmeste nabo

På den baggrund vurderer vi, at husdyrbruget kan, og skal overholde støjgrænserne for "Type 3. Blandet bolig og erhverv" i støjvejledningen nr. 5 / 1984. Disse støjgrænser er anbefalet af Miljøstyrelsen for landbrugsvirksomheder i det åbne land.

Der er opstillet et vilkår i forbindelse med støj, som kan komme i anvendelse, hvis der kommer klager over støj fra ejendommen.

2.7.4 Lys

Det er oplyst i ansøgningen, at der er udendørs belysning ved indgangen til stalden og udleveringsrampen, som tændes ved hjælp af en sensor.

Se yderligere beskrivelse i den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.7.5.

På denne baggrund vurderes, at belysning i forbindelse med produktionen, ikke vil være til gene for naboer.

2.7.5 Befolkningen og menneskers sundhed

Begrænsning af ammoniakemission er indarbejdet i de nationale krav til BAT (se afsnit om BAT). Lugt, støj og støv er vurderet i foregående afsnit.

MRSA

Risikoen ved MRSA eller antibiotika-resistens håndteres af generelle veterinærregler under Fødevarestyrelsen.

Partikel-luft forurening

Partikelforurening i luften indgår ikke som en selvstændig parameter i husdyrgodkendelsesloven, men indgår indirekte i vurderingen af støv (se tidligere afsnit).

Århus Universitet har en opgørelse over luftforurening fra danske kilder på nationalt niveau. Opgørelsen følger internationalt aftalte retningslinjer (<https://envs.au.dk/faglige-omraader/luftforurening-udledninger-og-effekter/udledning-af-luftforurening>). Der anvendes 10 hovedemissionskilder, herunder landbrug. Opgørelsen fra 2012. Universitet har siden udgivet et notat om udviklingen i luftforureningen (Luftkvalitet og helbredseffekter i Danmark status 2018, Notat fra DCE 21-08-2019). Heri er en af konklusionerne, at partikelforureningen på landsplan er faldende.

Kort fra <http://lpdv.spatialsuite.dk>

Det kan ikke umiddelbart måles eller beregnes, hvor stor partikelforureningen er eller bliver fra et landbrug. Da baggrundsbelastningen er væsentligt under grænseværdierne i EU, vurderer vi, at det er usandsynligt, at partikelforureningen fra produktionen på Hårbyvej 43, skulle bevirke at grænseværdierne overskrides.

Vi vurderer dermed, at der ikke er grundlag for at stille vilkår om begrænser partikelemissionen fra Hårbyvej 43.

2.7.6 Transporter til og fra ejendommen

Transporter og adgangsveje er beskrevet i den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.7.1.

Her fremgår, at kun antallet af transporter, hvor der skal leveres dyr til slagteri og udkørsel af gylle vil stige. Alle øvrige transport er uændret eller færre, da en del af transporterne kan optimeres.

Der har været trafiktællering i 2011 vest for Hårbyvej 43 og i 2020 på Hemstokvej og vest for Hårbyvej 43. Disse tælleringer omregnes til årsdøgn trafik, se Tabel 2-5.

Tabel 2-5 Trafiktællering og transport fra Hårbyvej 43

	Årsdøgn trafik	Heraf lastbiler	Transporter fra Hårbyvej 43, i gennemsnit pr. døgn	
			Nu	Ansøgt
Hårbyvej vest	213	8	1,7	2,16
Hårbyvej, øst	248	24	herfra 0,7 gylle-	heraf 1,1 gylle-
Hemstokvej	160	6	kørsel	kørsel

Udkørsel af gylle foregår i to koncentrerede perioder om året, forår og sensommer/efterår.

Derudover vil der i gennemsnit være ca. 1 transport/døgn i relation til produktionen på Hårbyvej 43. Transporterne til og fra Hårbyvej 43 udgør dermed kun en mindre del af det samlede antal transporter i området.

Skanderborgvej, mellem Ry og Skanderborg og Låsbyvej mellem Låsby og Skanderborg er de to største større vej, som hovedparten af de eksterne transporter forventes anvende. Der er hverken skole eller samlet bebyggelse (samlet bebyggelse = 6 boliger eller derover inden for 200 m) i nærheden, som transporterne vil passere.

Transporter til og fra anlægget vil ske ad tilkørselsvej fra Hårbyvej på den østlige side af de eksisterende bygninger, langs et læhegn, hvor der er mark på østsiden af læhegnet. Der er således ingen naboer tæt på tilkørselsvejen.

Oversigtsforholdene her kunne være bedre, men vurderes ikke at være så dårlige, at det kan forhindre en udvidelse. Oversigtsforholdene kunne forbedres for køretøjer, hvor chaufføren sidder højt (lastbiler, traktor), hvis de første træer i læhegnet fjernes. Da det ikke vurderes at være kritisk, er det ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

Skanderborg Kommune vurderer på denne baggrund, at transporterne til og fra husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelserne i øvrigt, når de til enhver tid gældende generelle regler overholdes. Vi ser derfor ingen grund til at regulere transporterne på husdyrbrugets interne veje.

Trafiksikkerhed og færdsel på offentlig vej er omfattet af færdselsloven, og kan derfor ikke reguleres i denne godkendelse.

2.8 Jord, grundvand og overfladevand

Risiko for forurening af jord, grundvand og overfladevand er som udgangspunkt sikret via anden lovgivning.

2.8.1 Jord og grundvand

Anlægget er placeret inden for et område udpeget som følsomt drikkevandområde.

I husdyrgødningsbekendtgørelsen er regler for tæthed og styrke på husdyranlæg, som skal sikre, at der ikke ske udsivning af næringsstoffer via utætheder i anlæggene.

Opbevaring og håndtering af olie og kemikalier er beskrevet i den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.8.3.

Skanderborg kommune vurderer, at den gældende bekendtgørelse om olietanke sikrer mod olieforurening af jord og grundvand.

Ligeledes vurderer Skanderborg Kommune, at når reglerne for opbevaring og anvendelse af sprøjtemidler overholdes og retningslinjer i kommunale indsatsplaner følges, sikres både jord, grundvand og overfladevand mod forurening.

Spildevand håndteres ligeledes efter gældende lovgivning, og vaskevand fra staldene ledes til gyllebeholder. Se yderligere i den Miljøtekniske redegørelse 2.8.5.

Da en række eksisterende bekendtgørelser har til formål at sikre mod forurening, stilles der ikke yderligere vilkår inden for disse områder.

2.8.2 Vandløb og søer

I skoven nord for Hårbyvej 43 er et mindre skovvandløb, som er omfattet naturbeskyttelsens § 3 et stykke nede i skoven, hvor det løber sammen med andre mindre vandløb. og som er højt målsat i vandplanerne. Det første stykke fra Hårbyvej 43 til skoven er vandløbet rørlagt.

Dette vandløb ender ud i Ravnsø, ca. 1,7 km nord for det ansøgte anlæg på Hårbyvej 43. Vandløbet har i dag moderat økologisk tilstand, men målsat til god økologisk tilstand i vandplanerne.

Fra Hårbyvej 43 og til Ravnsø er terrænet skrånende hele vejen dog mindre end 6 grader i gennemsnit. Dette betyder, at hvis der skulle ske et uheld med gyllebeholderne, så vil gylle kunne løbe mod skoven og via vandløbet mod Ravnsø. Hvis der skulle ske et udslip af gylle, vil det kunne give en langvarig skade på vandløbet og bringe både vandløb længere fra målsætningen om god økologisk tilstand. Hvis gylle skulle nå helt frem til Ravnsø, ville også Ravnsø komme længere fra målsætningen i vandplanerne.

For at forbygge de skader et uheld kunne have, stilles vilkår om, at der omkring den nye gylletanke etableres en jordvold eller lignende, som forhindre gylle i at kunne løbe til skoven og vandløbet, selv hvis det værste uheld skulle ske.

En sådan jordvold eller lignende terræn ændring kan beplantes med buske eller træer, og dermed også virke som visuel afskærmning af gyllebeholderen.

Der er desuden stillet vilkår om skærmende beplantning øst for gyllebeholderen.

2.8.3 Håndtering af overfladevand

Fremover bliver tagfladerne på ejendommen ca. 3.000 m², og de befæstede arealer 1.000 m². Der regnes med at der i gennemsnit falder der ca. 0,7 m³ regnvand/m².

Der vil blive søgt om, at lede regnvand, som falder på tage og befæstede arealer ledes til en faskine, som leder til et dræn, hvorfra regnvandet afledes til nærmeste vandløb.

Nedsivning af regnvand kræver en nedsivningstilladelse, mens udledning til dræn eller vandløb kræver en udledningstilladelse. Gennem disse tilladelser sikres, at overfladevandet håndteres uden at belaste de omkringliggende områder.

Det forudsættes, at disse tilladelser er på plads, inden der gives byggetilladelse.

2.9 Natur

Af tabel 2-6 fremgår størrelsen af den samlede ammoniakemission i nudrift og ansøgt drift fra stald og gødningsopbevaringslagre, som den er beregnet med beregningsmodellen i IT-ansøgningsystemet på www.husdyrgodkendelse.dk (skema 210351). Med denne godkendelse vil ammoniakemissionen stige med 445 kg NH₃-N pr. år.

Tabel 2-6 Beregnet ammoniakemission fra de ansøgte staldanlæg og gødningslagre.

Ammoniakemission	Kg kvælstof (N) pr. år
Nudrift	1.880
Ansøgt drift	2325
Meremission, som følge af udvidelsen:	445

Selvom produktionsarealet bliver cirka dobbelt så stort i den ansøgte drift, stige ammoniakemissionen kun begrænset, fordi der etableres gylleforsuring i den nye anlæg, som reducerer ammoniakfordampningen med 64 %. En effekt som fremgår af Miljøstyrelsens Teknologiliste.

Dette stilles som vilkår for godkendelsen.

Faktaboks

Hovedparten af ammoniakdepositionen (kvælstofnedfald) fra e.t husdyrbrug vil - afhængigt af flere forhold - på et tidspunkt blive afsat i landskabet i større eller mindre afstand fra kilden. Størstedelen af den ammoniakdeposition, som direkte kan henføres til et husdyrbrug, vil formentlig ske i terrænet inden for ca. 1 kilometers afstand fra produktionsanlægget. Ammoniakdeposition er som regel til ugunst for opretholdelse af de naturtyper, der kun har brug for en begrænset næringsstofmængde for at kunne trives. Kommunen er forpligtiget til, at vurdere ammoniakdepositionen i forhold til omkringliggende natur.

I henhold til § 7 i *Husdyrbrugloven* er etablering, udvidelse og ændring af husdyranlæg eller gødningsopbevaringsanlæg på husdyrbrug ikke tilladt, hvis anlægget ligger i en afstand på mindre end ti meter til, eller helt eller delvis inden for, nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) eller nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende **uden for** internationale beskyttelsesområder.

Jævnfør *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens* bilag 3, inddeles naturtyperne, omfattet af *Husdyrbrugloven* § 7, i tre kategorier:

Kategori 1-natur. Naturområder beliggende **inden for** internationale naturbeskyttelsesområder, som indgår i udpegningsgrundlaget for området og er kortlagt af Naturstyrelsen.

Kategori 2-natur. Naturområder beliggende **uden for** internationale naturbeskyttelsesområder. Det drejer sig om naturtyperne: højmoser, lobeliesøer, heder større end ti ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens*⁹ § 3, og overdrev større end 2,5 ha, som er omfattet af *Naturbeskyttelseslovens* § 3.

Kategori 3-natur. Ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1- og 2-natur: heder, moser og overdrev, som er beskyttet efter *Naturbeskyttelseslovens* § 3, og ammoniakfølsomme skove, der er beliggende **uden for** de internationale naturbeskyttelsesområder.

Der er fastsat forskellige beskyttelseskrav i forhold til de forskellige naturtyper. Den tilladte maksimale **total**deposition fra et husdyrbrug til kategori 1-natur er afhængig af antallet af husdyrbrug i nærheden (Antallet af andre husdyrbrug i området er defineret efter nærmere regler om vurdering af kumulation). Hvis der ikke er andre husdyrbrug, må der fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, være en **total**deposition på 0,7 kg N pr. ha pr. år. Er der ét husdyrbrug ud over husdyrbruget, der søger, falder den tilladte **total**deposition til 0,4 kg N pr. ha pr. år, og endelig, hvis der er mere end ét husdyrbrug udover husdyrbruget der

⁹ Lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013 af lov om naturbeskyttelse (med senere ændringer).

søger, må **total**depositionen fra husdyrbruget, der søger om en miljøgodkendelse, maksimalt være 0,2 kg N pr. ha pr år.

Den maksimale tilladte **total**deposition til kategori 2-natur er 1,0 kg N pr. ha pr. år, mens den maksimale tilladte **mer**deposition til kategori 3-natur som udgangspunkt er 1,0 kg N pr. ha pr. år.

Kommunen kan i konkrete tilfælde tillade en merdeposition til kategori 3-natur, der er større end 1,0 kg N pr. ha pr. år, men kan ikke stille krav om mindre merdeposition end 1,0 kg N pr. ha pr. år. Kommunen skal efter nærmere kriterier foretage en konkret vurdering af, om der er tale om særlige regionale eller lokale naturinteresser og af, om der skal stilles krav til den maksimale kvælstof-merdeposition.

2.9.1 Natura 2000

Faktaboks

EU har udpeget naturområder, som er særligt værdifulde, set i et europæisk perspektiv. Områderne kaldes Natura 2000-områder og er en fælles betegnelse for habitat- og fuglebeskyttelsesområderne. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte levesteder og rasteområder for fugle og for at beskytte naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU.

Såfremt marker er helt eller delvist beliggende inden for habitatafgrænsningerne skal ændringer i dyrknings- og gødningsintensiteten anmeldes til den kommune, hvori marken er beliggende.

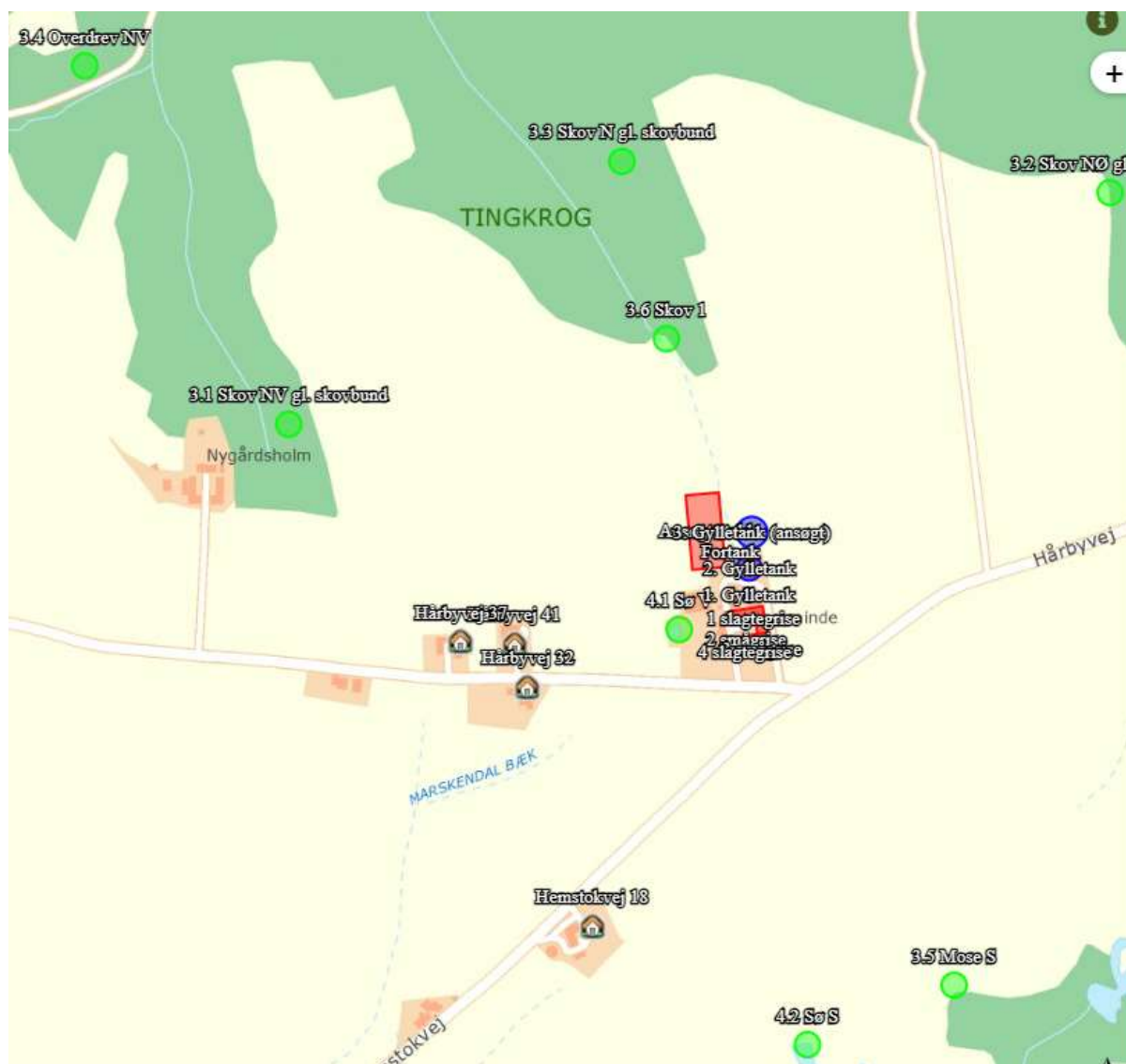
Nærmeste kategori 1-natur er Elle- Aske skov i habitatområde 48, Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen, som ligger ca. 4,3 km syd for anlægget.

Det skrappeste afskæringskriterie for totaldeposition er 0,2 kg N/ha/år, hvilket gælder for husdyrbrug, hvor der er mere end et andet husdyrbrug, som påvirker samme naturområder. Når der ikke er andre husdyrbrug i nærheden, er afskæringskriteriet en total deposition på 0,7 kg N/ha/år. Depositionen som følge af den ansøgte produktion er beregnet til 0 kg N/ha/år, og overholder dermed afskæringskriteriet.

Da det nærmeste Natura 2000 område ikke påvirkes af emissioner direkte af det ansøgte anlæg, vurderes det, at ingen Natura 2000 områder vil blive påvirket af projektet. En nærmere beskrivelse af området er derfor undladt.

2.9.2 Anden beskyttet natur

Omkring Hårbyvej 43 ligger et større skovområde nord for ejendommen og åbent landbrugslandskab, med mindre søer, mose mv. syd for.

Figur 2-3 Naturpunkter, der er beregnet N-deposition til i husdyrgodkendelse.dk

Indenfor 700 meter fra anlægget ligger flere § 3 beskyttede naturområder, dels en mose sydøst for ejendommen og dels et overdrev nordvest for ejendommen.

Baggrundsbelastningen for området er på 12,1 kg N/ha/år.

Ud over baggrundsbelastningen er hovedkilden til næringsberigelse af mosen er næringsberiget overfladevand, der løber til mosen via rodzonen på omkringliggende dyrkede arealer. Derudover kommer der et mindre bidrag fra ammoniak emission fra omkringliggende landbrug.

Table 2-7 Beregnet ammoniakdeposition på nærliggende beskyttet natur fra Hårbyvej 43.

	Mer-deposition fra sidste udvidelse til ansøgt, kg N/ha/år	Mer-deposition fra 2012 til ansøgt, kg N/ha/år	Total-deposition, kg N/ha/år
Nærmeste skov mod nord (pkt. 3.6, på fig. 2-2)	1,0	1,0	1,9
Skov mod nordvest, pkt 3.1	0,2	0,2	0,5
Skov mod nordøst, pkt 3.2	0,2	0,2	0,5
Overdrev mod nordvest (pkt. 3.4 på fig. 2-2)	0	0	0,1
Mose, sydøst for (pkt.3.5 på fig. 2-2)	0	0	0,1
Sø mod syd (pkt. 4.2 på fig. 2-2)	0	0	0,1
Sø umiddelbart sydvest for bygningerne (pkt. 4.1 på fig. 2-2)	-1,3	-1,2	1,2

Ifølge beregningerne fra ansøgningssystemet vil merdepositionen på områder omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven være 0 kg N/ha/år, når alle produktionsudvidelser fra de sidste 8 år medregnes. Merdepositionen er dermed under 1 kg og tålegrænserne er overholdt. Skanderborg Kommune har derfor ikke grundlag for at stille vilkår om at mindske merdepositionen yderligere.

2.9.3 Skov

Den nærmeste N-følsomme skov begynder godt 200 m nord for den nordligste del af den nye stald. Skoven blev besigtiget i oktober 2019 i forbindelse med en forespørgsel om afgræsning af 'Gammel skovbund'. Der er foretaget en opfølgende besigtigelse af den nærmeste del af skoven i maj 2021, som bekræfter den tidligere vurdering

På baggrund af besigtigelser, luftfoto og gamle kort fra 1841-1863, har vi vurderet, at skoven nord for Hårbyvej 43 har været skov i mere end 200 år. Dermed er der tale om gammel skovbund, som vurderes at være ammoniakfølsom. Se yderligere i Notat om Skoven nord for ejendommen, bilag 1 og Figur 2-4.

Terrænet fra de nye anlæg hælder mod skoven. Hvis der skulle ske et uheld med gylletab til følge, vil gylle kunne løbe mod skoven og påvirke den gamle skovbund væsentligt. På denne baggrund, og for at forhindre et gylletab i at forurene vandløb i skoven, og i potentielt at nå frem til Ravnsø, er der stillet vilkår om en jordvold nord for den nye gyllebeholder.

Figur 2-4 Afgræsning af ammoniakfølsom skov (gammel skovbund). Fra den grønne markering og nord på.

Tålegrænser for danske skove ligger, ifølge DCE-rapporten ”Tålegrænser for dansk natur” (Aarhus Universitet), på 10 – 20 kg N/ha/år. Vi vurderer, at den ammoniakfølsomme del af skoven maksimalt tåler en totaldeposition på op til 20 kg N/ha/år, og en merdeposition på op til 1 kg N/ha/år.

Beregninger i husdyrgodkendelse.dk viser, at merdepositionen vil blive 1,0 kg N/ha/år. Totaldepositionen beregnes til 1,9 kg N/ha/år. Med en baggrundsbelastning på 12,1 kg/ha/år, er den samlede totaldeposition under tålegrænsen for skoven. Dermed har vi ikke grundlag for at kræve yderligere begrænsning af ammoniakdepositionen.

Forudsætningen for beregningerne i husdyrgodkendelse.dk, herunder forsuring af gyllen, stilles som vilkår for godkendelsen. Dette sikrer, at merdepositionen til den nærmeste del af skoven holdes under 1 kg N/ha/år.

Faktaboks

En skov er defineret som et areal, der er større end 1/2 ha og mere end 20 m bred, som er bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer.

En skov er ammoniakfølsom, når:

- der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
- skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, f.eks. tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
- der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25, og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.

Årsagen til at gamle skove er ammoniakfølsomme er, at både løv- og nåleskov har en tålegrænse for kvælstofdeposition på 10-20 kg N/ha/ år. Det, som kan skades i skoven, er dels vækstforhold og plantearter via ændringer i jordbundskemien, dels andre følsomme organismer, og endelig i ekstreme tilfælde selve træernes bladvæv og andre planters væv.

Ændring af jordbundskemien har normalt kun uvæsentlig betydning i skov plantet på tidligere landbrugsjord, idet den tidligere kalkning, pløjning og gødskning under landbrugsdyrkningen modvirker ændringerne. I gamle skovområder, som ikke er etableret på tidligere landbrugsjord i de sidste par hundrede år, er jordbunden derimod følsom.

Skov opstået ved tilgroning af naturarealer for mindre end ca. 200 år siden indtager en mellemstilling. Ved en vurdering af ammoniakfølsomhed har det derfor betydning, om skoven har en jordbund, som har båret skov i kort eller lang tid. Jo længere tid, des mere følsom. Hvis jordbunden har været dyrket som landbrugsjord, inden skoven blev etableret og inden for de sidste par hundrede år, er jordbunden mindre følsom.

For at kunne afklare om en skov er ammoniakfølsom, indhentes yderligere oplysninger. Jf. den ovenfor nævnte definition på ammoniakfølsom skov er det således nødvendigt at indhente oplysninger om, hvorvidt der har været skov på arealet i lang tid (mere end 200 år), eller at indhente oplysninger om, hvorvidt der er naturskovsindikerende eller gammelskovsarter i skoven.

Oplysninger om hvilke skove, der har gammel skovjordbund, må sammenstilles ud fra tilgængeligt kortmateriale. Hvis skoven både findes på kort fra ca. 200 år siden og i dag, og der ikke er kort, der viser, at skoven i mellemtiden var væk i en periode, må skoven anses for at have gammel skovjordbund. Selve træernes alder i skoven spiller kun en rolle, hvis nogle af dem er over 200 år. I så fald er der også tale om gammel skovjordbund. Oplysninger om hvilke skove, der er selvgroede på tidligere uopdyrket naturareal, må søges på tilsvarende vis ved at sammenholde data fra kort.

Desuden vil der være tale om en ammoniakfølsom skov, hvis den rummer en eller flere af de arter, der er naturskovindikerende eller gammelskovsarter, og som er på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovloven. Det følger heraf, at en skov godt kan være ammoniakfølsom, fordi den rummer naturskovindikerende eller gammelskovsarter, selv om der ikke har været skov på arealet i meget lang tid – mere end 200 år. I de fleste tilfælde vil en skov, der rummer sådanne arter, dog være en gammel skov.

2.9.4 Bilag IV arter

Faktaboks

Af EF-habitatdirektivets¹⁰ bilag IV fremgår en række dyre- og plantearter, som er strengt beskyttede, uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder/habitat-områder eller udenfor. På den baggrund må der eksempelvis ikke gives tilladelse til aktiviteter, der kan beskadige eller ødelægge de pågældende dyrearters yngle- og rasteområder.

Den eneste bilag IV art, der findes i området, og som er relevant i forbindelse med at de ansøgte stalde, er stor vandsalamander. Stor vandsalamander har kendte, men spredte forekomster i området. Stor vandsalamander yngler i rene vandhuller, og kan bruge alle vandhuller som rastesteder. Den overvintrer på land.

Ammoniakdepositionen fra produktionen til vandhuller i nærheden vurderes at være ubetydelig i forhold til den næringsstofftilførsel, der sker med vand fra omkringliggende marker. Depositionen til det nærmeste vandhul, som ligger umiddelbart sydvest for maskinhuset, falder i forbindelse med at de eksisterende stalde nedlægges, og der bygges en ny lidt længere væk i stedet. Stor vandsalamanders levesteder vurderes dermed ikke at blive påvirket af ammoniakemission fra staldanlægget.

Arter af flagermus kan også forekomme i området, men er ikke relevante i forbindelse med nærværende udvidelse, da der ikke vil være indgreb i potentielle yngle- og rasteområder for flagermus. Hvis de eksisterende stalde på et tidspunkt helt skal fjernes, skal der undersøges for forekomst af flagermus inden. Dette følger af anden lovgivning, og stilles derfor ikke som vilkår i denne godkendelse.

En udvidelse af husdyrproduktionen påvirker ikke forekomsten af fødegrundlaget for rød glente, ugler og andre rovfugle, som lever af smådyr og ådsler. Disse fugles ynglesteder er i store træer/skove, som ikke påvirkes af udvidelse af husdyrproduktionen.

Se desuden den Miljøtekniske redegørelse afsnit 2.5.2

Da stalden bliver etableret i tilknytning til det eksisterende anlæg på landbrugsjord, vurderes det ansøgte projekt ikke at påvirke nogen bilag IV arter negativt.

2.10 Landskabelige- og kulturhistoriske værdier

Husdyrbrugets beliggenhed skal vurderes i forhold til forskellige udpegninger og beskyttelseshensyn i kommuneplanen og fredninger m.v. Det vil sige relevante bygge- og beskyttelseslinjer, fredede fortidsminder, beskyttede sten- og jorddiger, fredede områder samt landskabelige og kulturhistoriske værdier.

Det ønskede byggeri, vil komme til at ligge i tilknytning til de eksisterende bygninger. Slagtesvinestalden med tilhørende anlæg opføres nord for de eksisterende bygninger, og gyllebeholderen øst for den nye stald og nord for de eksisterende gyllebeholdere.

---

¹⁰ EF-habitatdirektivet fra 1992 (*Rådets direktiv 92/43/EOF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter* (med senere ændringer)).

2.10.1 Bevaringsværdigt landskab og geologisk interesseområde

Hårbyvej 43 ligger på morænefladen i det bølgende åbne landbrugslandskab nær overgangen til dalstøget omkring Ravnsø mod nord. Ejendommen ligger i landskab af generel landskabelig interesse med landskabskarakteren "De bølgede og åbne landbrugslandskaber" og inden for det Geologiske Rammeområde.

Faktaboks

Bevaringsværdige landskaber

Landskaberne i Skanderborg Kommune er meget varierende med forskellige landskabelige værdier. Fra det kuperede dallandskab øst for den jyske højderyg til det flade slettelandskab med hede og plantager vest for højderyggen. De bevaringsværdige landskaber i kommunen er udpeget i kommuneplanen ud fra forskellige grundlag, hvorfor de forskellige tiltag, for at beskytte dem, ikke er ens.

I Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune er der udpeget bevaringsværdige landskaber, hvor der er tale om både "værdifulde landskaber" og "uforstyrrede landskaber", som i nogle områder er sammenfaldende.

I kommuneplanen er der foretaget en afvejning af landskabsinteresserne i hele kommunen. Det betyder, at det er de vigtigste landskabelige bevaringsværdier i kommunen, der skal bevares og beskyttes. Det vil sige de landskaber, der i kraft af dramatik, mangfoldighed eller monoton besidder en særlig fortælle-værdi, æstetisk værdi eller rekreativ værdi.

De "værdifulde landskaber" er landskaber, som rummer en stor fortælle-værdi, f.eks. ådalene i de store åsystemer med deres søer og dalstrøg, bakkeøerne på smeltevandssletterne samt hederne og plantagerne. I de værdifulde landskaber kan man ofte aflæse hvordan landskabet er skabt, f.eks. er Søhøjlandet mod øst stærkt præget af den sidste istid, isens bevægelser og isens afsmeltning.

De "uforstyrrede landskaber" er landskaber, som generelt er almindelige, sammenhængende landskabsområder i det åbne land og er præget af landbrug og skovbrug, mindre landsbyer, bebyggelser og småveje m.m., spredt i landskabet. At landskabet er uforstyrret betyder, at landskabet som udgangspunkt, ikke er visuelt og støjmæssigt påvirket af større tekniske anlæg som f.eks. større el-ledningsnet, veje, store produktionsanlæg, vindmøller, master, større virksomheder og større by- og sommerhusområder.

Geologiske værdier

I Kommuneplan'16 for Skanderborg Kommune er der også udpeget "geologiske bevaringsværdier".

Geologiske værdier omfatter lag i jorden eller sammenhængende landskabsformer, også kaldet profiler. De har betydning for forskning, undervisning og fortællingen om landskabets tilblivelse. Det er derfor vigtigt, at der er adgang til de geologiske værdier, og at de ikke bliver sløret af beplantning, byggeri og andre former for anlæg.

De fleste geologiske værdier indeholder betydelige fortællinger om en egn natur og kultur. Skanderborg Kommune rummer fortællingen om isens betydning for landskabets dannelse. "Det midtjyske Søhøjland" mellem seneste istids hovedopholdslinje og den Østjyske Israndslinje.

Ejendommen er beliggende inden for det geologiske rammeområde "Det Midtjyske Søhøjland", som omfatter en stor del af Skanderborg Kommunes sydlige del. Inden for rammeområdet er det særligt overgangene i landskabet, der skal sikres bevaret, så de stadig fremstår tydeligt i landskabet.

Karaktergivende for området er det bølgede til småbakkede terræn domineret af landbrugsdrift på små til middelstore marker, der generelt har en åben afgrænsning med få levende hegn, diger og små til mellemstore skove. I området omkring Østermarksvej og Hårbyvej skaber de større skovområder på dalsiden og vest for Hårby landskabsrummet mens diger og levende hegn og småbevoksninger afgrænser mindre landskabsrum med en transparent til lukket karakter. Fordelt i området ligger middelstore til store gårde præget af husdyrproduktion, den øvrige bebyggelse består af mindre gårde, husmandssteder og beboelsejendomme. Bebyggelsen er ofte kun sparsomt afgrænset af bevoksning.

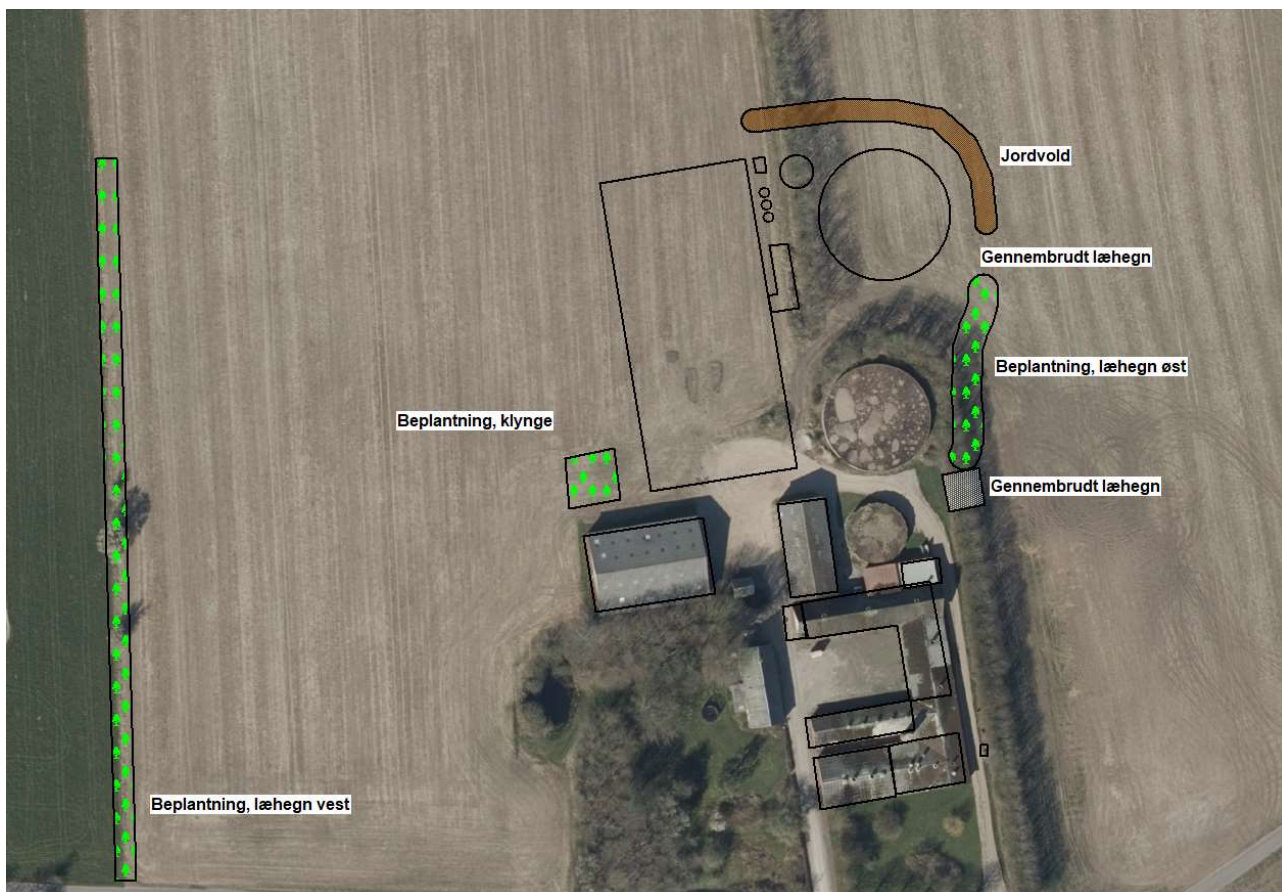
Figur 2-5 Visualisering af anlægget set fra øst, Hårbyvej, uden slørende beplantning

Figur 2-6 Visualisering af anlægget set fra vest, Hårbyvej, ca. halvvejs mellem Hårbyvej 41 og Hårbyvej 43, uden slørende beplantning

Figur 2-7 Siloer placeres øst for stalden, skærmet af nye stalde og eksisterende læhegn

Figur 2-8 Oversigts kort med planlagt beplantning (mod vest enten læhegn eller klynge). Eksisterende beplantning ses på luftfoto

Hårbyvej 43 ligger op mod den skovklædte dalside ned mod Ravnsø. Nord for gården er der en mindre erosionslugt i dalsiden mod Ravnsø. Stalden og gyllebeholderen opføres lige nord for ejendommens bygninger, i tilknytning til gården, som er et større gårdanlæg. Ejendommen er mod øst afskærmet af et eksisterende, sammenhængende levende hegn, som skærmer oplevelsen af ejendommen fra landskabet mod øst. Mod syd er der væsentlig bevoksning i og i tilknytning til gårdens have, som består af flere høje træer, se figur 2-6. Visualiseringer af det ansøgte anlæg, set fra Hårbyvej, øst for anlægget fremgår på figur 2-5 og set fra Hårbyvej, vest for anlægget på figur 2-6.

De siloer, som bliver en del af anlægget, vil blive placeret øst for stalden. Stalden bliver ca. 9 m høj og siloerne op til 11,5 m højde. Siloerne vil således være stort set skærmet dels af stalden og del af de eksisterende læhegn, se figur 2-7.

Ejendommene i denne del af landskabet op mod skoven er kendetegnet ved at være omgivet af mere bevoksning end det ellers er tilfældet for området generelt. Det vurderes derfor, at den nye stald og gyllebeholder nord for ejendommen med fordel vil kunne skærmes fra det omgivende landskab af levende hegn i stil med det eksisterende levende hegn øst for gårdens bygninger uden at bryder med karakteren i området.

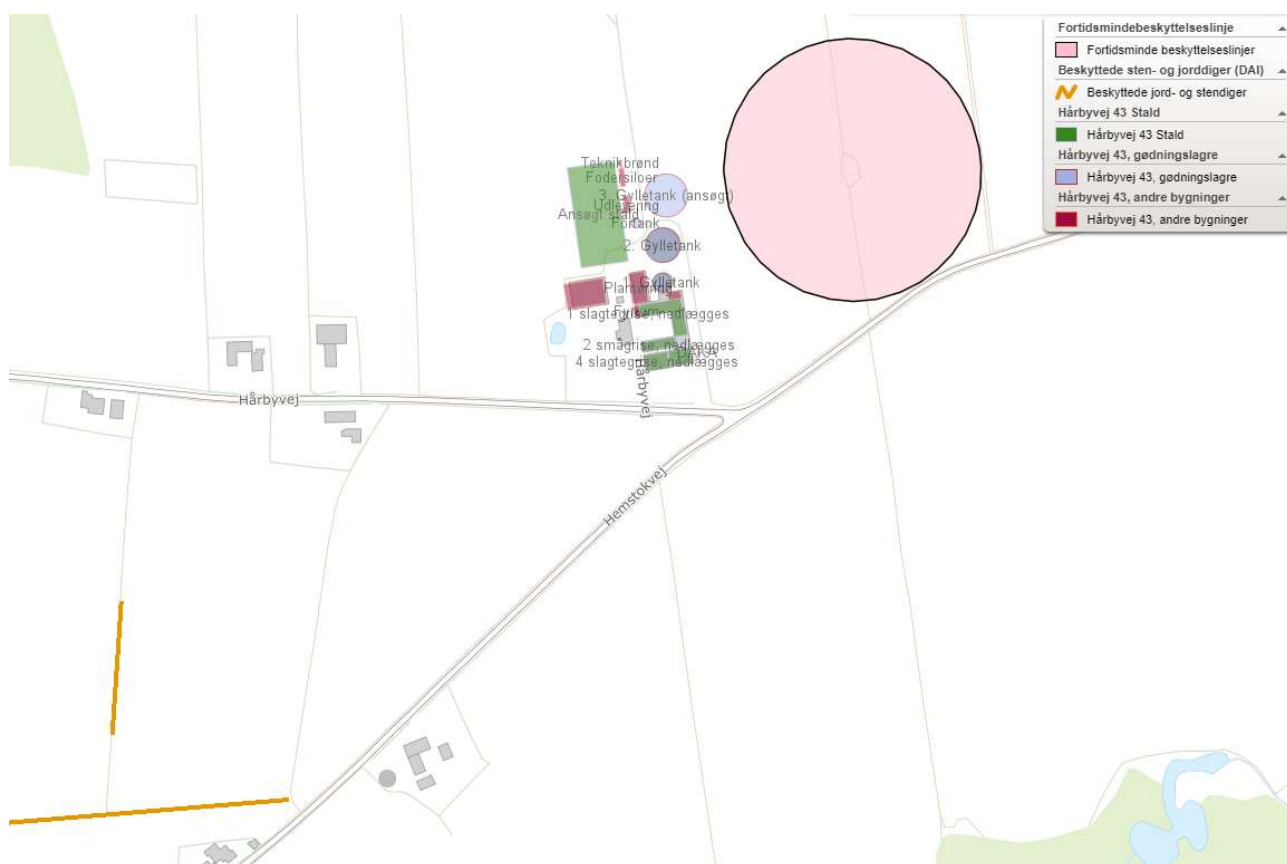
I forhold til de geologiske hensyn er det vurderet, at gårdanlægget med de nye bygninger stadig holder en afstand til dalsiden og erosionslugten mod nord, der sikrer at overgangen i landskabet stadigvæk vil kunne opleves. På den baggrund vurderes det, at de geologiske interesser ikke påvirkes af den nye staldbygning og gyllebeholder.

På denne baggrund stiller vi vilkår om, at der skal etableres skærmende beplantning øst for gyllebeholderne og vest for den nye stald. Beplantningen øst for gyllebeholderne kan gennembyrdes af kørevej. Beplantningen vest for staldanlægget skal enten være et læhegn, evt. i det vestlige skel ca. 130 meter fra anlægget eller som en klynge af træer nord for maskinhuset omkring de nye anlæg på ejendommen, se figur 2-8.

2.10.2 Kulturhistoriske værdier

Ejendommen ligger uden for de områder, som er udpeget med kulturhistorisk bevarings værdi i kommuneplan 2016 og kulturarv arealer udpeget af Kulturarvsstyrelsen.

Øst for ejendommen ligger en gravhøj, som afkaster en fortidsmindebeskyttelseslinje, se figur 2-9. Det ansøgte byggeri ligger udenfor beskyttelseslinjen.

Figur 2-9 Fortidsminde-beskyttelseslinje og beskyttede diger.

De nærmeste beskyttede diger ligger sydvest for ejendommen, og berøres ikke af byggeriet, se figur 2-9.

Faktaboks

Landskabet i Skanderborg Kommune er præget af menneskets virke igennem årtusinder. Overalt finder vi historiske spor, der fortæller om samfundsudviklingen og om, hvordan mennesket har påvirket omgivelserne. Mange af de historiske spor er kulturhistoriske værdier, der har så stor værdi for formidlingen af og betydningen for vores kulturforståelse, at de er værd at bevare og derfor fortjener en særlig beskyttelse.

De kulturhistoriske værdier kan både omfatte enkeltstående elementer og hele kulturmiljøer, som f.eks. kirker, kirkegårde og deres omgivelser, fortidsminder som gravhøje og arkæologiske fund, fredede og bevaringsværdige bygninger og anlæg, sten- og jorddiger, alléer og levende hegn samt kulturmiljøer, der afspejler en bestemt tidsepoke eller en landsbytype.

Udpegningen betyder ikke, at der ikke kan ske udvikling inden for eller umiddelbart uden for de udpegede værdier. Det skal dog sikres, at udviklingen sker med viden om, og under hensyntagen til de kulturhistoriske værdier så det undgås, at de kulturhistoriske elementer og spor går tabt og bliver forringet.

Kommuneplanens udpegning fremhæver de særligt værdifulde kulturhistoriske træk i kommunen. Der er i Skanderborg Kommune udpeget "bevaringsværdigt kulturmiljø".

2.10.3 Bygge- og beskyttelseslinjer

Husdyrbrugets anlæg ligger uden for naturbeskyttelseslovens kirkebyggelinje og sø- og åbeskyttelseslinjer, men inden for skovbyggelinjen, se afsnit 2.4.1 i den Miljøtekniske redegørelse. Byggeri, som er erhvervsmæssigt nødvendigt landbrugsbyggeri er dog undtaget skovbyggelinjens begrænsninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 4. Udgangspunktet for denne miljøgodkendelse er, at byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt landbrugsbyggeri for denne ejendom, som svineproducerende landbrug.

Det ansøgte byggeri er derfor undtaget de begrænsninger, som skovbyggelinjen ellers udlægger, jf. naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 4.

2.11 BAT og Klima

I den miljøtekniske redegørelse, kapitel 4, er en gennemgang af BAT.

Faktaboks

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik til at nedbringe eventuelle miljøpåvirkninger og gener fra stalde, husdyrgødningsopbevaringsanlæg m.m. Teknologier til begrænsning af ammoniakemission og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

For de virksomhedstyper, der er omfattet af den europæiske godkendelsesordning om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IE-direktivet), udsender EU-kommissionen såkaldte BREF-dokumenter¹¹ ("BAT reference documents"), som fastlægger, hvad der må betragtes som den bedste tilgængelige teknik inden for de industrielle brancher, som IE-direktivet omfatter.

Miljøstyrelsen har udarbejdet Teknologiblade¹², hvori dokumenteret teknik er beskrevet, og hvori der er redegjort for, hvor store reduktioner der kan forventes opnået ved brug af den pågældende teknik, samt hvor store merudgifterne eventuelt vil være.

I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* er derudover fastlagt BAT-standardvilkår for de gængse husdyrproduktionsgrene, der beskriver en emissionsgrænseværdi for ammoniak som udtryk for en given husdyrproduktions opnåelige BAT-niveau. BAT-niveauet kan opnås ved brug af de dokumenterede teknikker, som er beskrevet i de nævnte Teknologiblade.

¹¹ Rammerne for dette BREF-dokument, der vedrørende intensiv fjerkræ- og svineproduktion, er baseret på punkt 6.6 i Bilag 1 i IPPC-direktiv 96/61/EF om *Anlæg til intensiv fjerkræ- eller svineproduktion med mere end a) 40.000 pladser for fjerkræ, b) 2.000 pladser for slagtesvin (over 30 kg) eller c) 750 pladser for søer.*

¹² Teknologiblade er en samling af blade, som Miljøstyrelsen har udarbejdet med vejledende beskrivelser af tekniske løsninger, som kan begrænse forurening fra husdyrproduktion. Teknologiblade er dels opdateringer af gamle "BAT-byggeblade" og dels helt nye.

Oplysningskravet vedrørende BAT i forbindelse med ansøgninger om miljøgodkendelse af husdyrbrug er forskelligt afhængigt af brugsstørrelse.

Ikke-IE brug med mere end 750 kg N/år i ammoniak emission, skal overholde BAT-ammoniak emissionen fastlagt i bekendtgørelsen.

IE-brug skal overholde BAT-ammoniak emissionskravet samt redegøre for miljøledelse, management (godt landmandskab), og anvendelse af BAT inden for områderne foder, staldindretning, vand- og energiforbrug, opbevaring og behandling af husdyrgødning og udbringning.

IE-brug er:

- Flere end 750 stipladser til søer
- Flere end 2.000 stipladser til slagtesvin over 30 kg
- Flere end 40.000 stipladser til fjerkræ

En del BAT-krav er indarbejdet i generel lovgivning i Danmark og gældende for alle husdyrbrug i Danmark, f.eks. krav til, hvornår husdyrgødningen må bringes ud og med hvilke metoder. Derudover er der en række krav i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* kapitel 17, som er gældende for alle IE-brug, se afsnit 4.1 i den miljøtekniske redegørelse.

Disse generelle regler i gældende lov er undladt som vilkår.

2.11.1 Ammoniak

Der er metodefrihed i forhold til valg af stalddtype og miljøteknikker, når BAT-ammoniak kravet skal opfyldes.

I dette tilfælde anvendes:

- Delspalte gulv i stalden
- Gylleforsuring
- Teltoverdækning på gyllebeholdere

I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen* er fastlagt emissionsgrænseværdier for husdyrbrug. Både BAT-krav og den faktiske ammoniakemission for bedriften beregnes i ansøgningsystemet. For den samlede bedrift er ammoniakemissionen ved anvendelse af BAT beregnet til maksimalt at måtte være 4.379 kg N/år (BAT-kravet).

Ammoniakemissionen for det ansøgte projekt er beregnet til 2.325 kg N/år. BAT-kravet for ammoniakemission er dermed opfyldt.

Samlet set vurderer kommunen, at produktionen overholder krav til BAT for stalden.

2.11.2 Affald

Håndtering af affald er beskrevet i den miljøtekniske redegørelse i afsnit 2.8.2.

Her fremgår, at affaldshierarkiet efterleves, og affaldshåndteringen dermed lever op til BAT.

2.11.3 Vand- og energiforbrug

For at leve op til BAT, er der krav om, at forbruget af vand og energi optimeres. I *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens* kapitel 17 er bindende krav om, at der udarbejdes en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af al teknisk materiel, der anvendes i produktionen, herunder vandforsyningsanlæg, varme/køleanlæg og gyllehåndteringsanlæg.

I forhold til energieffektiv belysning er der ligeledes et bindende krav i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Dette er desuden beskrevet i den miljøtekniske redegørelse afsnit 4.1.2 (2.8.4), hvor det fremgår, at varme fra et gyllekølingsanlæg, vil blive anvendt til opvarmning af stuehuset.

Da der ikke er krav om gyllekøling i forhold til ammoniakfordampningen, er det ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

Det vil være i ejers interesse, at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af vand og energi, hvorfor Skanderborg Kommune antager, at der ikke vil blive forbrugt mere energi end nødvendigt på ejendommen.

Der stilles vilkår under Egen Kontrol, om, som minimum, årlige registreringer af forbruget af vand og el.

2.11.4 Management

Management i forhold til BAT dækker meget bredt, og er ikke klart defineret.

Det dækker blandt andet miljøledelse, uddannelse af personale mv., som i dag er en del af gældende lov, i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*. Dette er yderligere beskrevet i afsnit 4.1 i den Miljøtekniske redegørelse. Krav i gældende lov kontrolleres ved tilsyn.

Derudover dækker det styring af produktionen i stalden, f.eks. de hygiejniske forhold i stalde. Dette er beskrevet i den miljøtekniske redegørelse afsnit 4.1.4.

Vi vurderer, at management i forhold til BAT lever op til *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens* bilag 5, pkt. 4, om at anvende driftsmetoder, som er gennemprøvet med et tilfredsstillende resultat i industriel målestok.

2.11.5 Klima

Påvirkning af klimaet er belyst via energiforbruget, som skal lever op til BAT og krav til belysning i *Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen*, og via transport, som er begrænset til det nødvendige for den aktuelle drift.

Folketinget har vedtaget en klimalov, som skal sikre at Danmark kan leve op til EU's klimakrav. Der foretages nationale opgørelse af landbrugets påvirkning af klimaet, men der er endnu ingen redskaber til at beregne påvirkning fra det enkelte produktionsanlæg, eller fastsat grænseværdier for hvilken påvirkning, der kan accepteres.

Skanderborg Kommune har sammen med Region Midtjylland og kommunerne i Region Midtjylland fået udarbejdet Klimaregnskaber i forbindelse med strategiske overvejelser på klimaområdet.

Disse beregninger er udført for større geografiske områder, og er ikke udarbejdet med regulering af enkelte ejendomme for øje.

Beregning af CO₂ emissionen fra en enkelt ejendom ud fra de nøgletal, som er anvendt i klimaregnskabet, kan derfor vise et groft estimat, men kan ikke bruges som grundlag for en regulering på ejendomsniveau.

Beregninger, foretaget med udgangspunkt i nøgletal fra Klimaregnskabet, og ud fra at der maksimalt vil kunne produceres 20.000 slagtesvin pr. år på Hårbyvej 43, fremgår af tabel 2-8.

Tabel 2-8 Estimeret overslagsberegning af CO₂ udledning fra det ansøgte anlæg. Metan*25= CO₂, Lattergas*298=CO₂

	Emission/dyr, kg	Emission/20.000 dyr, kg	CO ₂ ækvivalenter, ton
Metan fra fordøjelse	1,53	30.600	765
Metan fra stald og lager	1,17	23.400	585
Lattergas fra stald	0,029	580	173
			1.523 i alt

Jf. Danmarks statistik har antallet af slagtesvin været faldende i Østjylland siden 2014. Bidraget til CO₂-emission fra slagtesvinehold i Østjylland, vil dermed - alt andet lige – også været faldet.

Det er Skanderborg kommunes vurdering, at husdyrbrugloven ikke på nuværende tidspunkt giver lov-hjemmel til at stille skærpende vilkår eller give afslag på ansøgninger, med baggrund i klimapåvirkning (CO₂-emission).

Hvis der kommer nationale krav om CO₂ regnskaber til landbruget, vil både denne og alle andre bedrifter formentlig blive omfattet af dette krav.

Bilagsoversigt

Notat om skoven nord for ejendommen på Hårbyvej 43

Miljøteknisk redegørelse og ansøgningsskema nr.210351

Indkomne høringssvar med kommunens bemærkninger